

”Jag kommer aldrig säga att jag är svensk”

– En kvalitativ studie kring sex elevers förhållning till sin flerspråkighet och hur den har påverkat synen på dem själva och deras identitet

Av: Fatima Abid
Handledare: Sari Vuorenpää

Abstract

By: Fatima Abid, Autumn term of 2011. *“I will never say that I am Swedish”- a study about six multilingual students identity.* Teacher Education, University College Södertörn.

Supervisor: Sari Vuorenpää

The purpose of this paper is to examine how six students who attend a high school relate to their multilingualism and emphasize how their multilingualism has affected their views of themselves and their identity. The fundamental questions were:

- How do six students who attend a secondary school relate to their multilingualism?
- How has students' multilingualism affected their views of themselves and their identity?

I did use a qualitative research method in terms of interviews to receive answers for my inquiries.

Carla Jonsson (2010) speaks inter alia about *“the third space”* which concerns adolescents creating a “third room”. Almqvist (2006) believes that adolescents that are exposed to discrimination and prejudices can lead to them turning their backs on society in disappointment. Boyd (1985) has, in his thesis, found that multilingual students communicate with the majority language and with their mother tongue with their parents. Sjöqvist & Lindberg (1996) believe that people gain access to other cultures through their multilingualism which leads to new ways of thinking.

The result of my investigation showed that the informants were in favor of their multilingualism and they see it as a benefit. The informants have created their own identity by combining their homeland’s language with the majority language. They see themselves as a resource for the society.

Keywords: Multilingualism, identity and ethnic identity.

Nyckelord: Flerspråkighet, identitet och etnisk identitet

Förord

Det här examensarbetet är ett avslut på min tre och ett halvt år långa lärarutbildning till lärare mot de tidigare åren. Avslutet har genomförts under en åtta veckor lång period, ett arbete som inte hade lyckats utan alla underbara människor som har hjälpt mig på olika sätt för att genomföra det här arbetet.

TACK

Ett stort tack till läraren som hjälpt mig att komma i kontakt med mina intervjupersoner. Ett särskilt tack går till de medverkande eleverna som ställde upp på intervjuerna, utan ert samarbete hade det här arbetet inte varit möjligt att genomföra. Mina vänner ska ha ett stort tack för alla pratstunder och för all den hjälp och stöd som jag har fått för att underlätta arbetsprocessen.

Min familj ska ha ett stort tack som har stått ut med mig under den här perioden. Det har varit mycket svett och tårar, utan er hjälp hade det här inte varit möjligt. TACK för att ni har funnits där för mig och stått ut med mina humörsvängningar. Jag tillägnar detta arbete till er:

Mamma och pappa, samt mina underbara syskon Ahmed Abid, Anwar Abid och Alaa Abid. Jag älskar er!

Fatima Abid 2012

Innehåll

1. Inledning/bakgrund	6
2. Syfte och frågeställningar	7
2.1 Syfte.....	8
2.2 Frågeställningar	8
3. Tidigare forskning	8
4. Teoretisk ram/anknytning.....	9
4.1 Flerspråkighet.....	10
4.2 Identitet	11
4.3 Etnisk identitet.....	12
4.4 Kortfattad koppling mellan begreppen	15
5. Metod.....	15
5.1 Val av metod.....	16
5.2 Reliabilitet och validitet.....	17
5.3 Intervjuer	18
5.4 Urval.....	19
5.5 Kort presentation av informanterna	20
5.6 Genomförande	21
5.7 Etiska överväganden.....	22

5.8 Analys	23
6. Resultat/analys	24
6.1 Flerspråkighet	24
6.2 Identitet	29
6.3 Etnisk identitet	33
7. Sammanfattning	35
8. Slutdiskussion	37
9. Slutsats	39
10. Slutord	39
11. Förslag till vidare forskning	40
12. Käll- och litteraturförteckning	41
12.1 Tryckta källor	41
12.2 Elektroniska källor	43
12.3 Muntliga källor	44
12.3.1 Intervjuer	44
13. Bilagor	45
13.1 Informationsbrev till föräldrarna	45
13.2 Intervjuguide	46

1. Inledning/bakgrund

Den senmoderna tiden brukar kännetecknas av en snabb förändringstakt. Samhället har förändrats och blivit mer globalt och gränslöst, vilket har bidragit till att flerspråkighet är en viktig resurs. Ungdomarna i samhället måste skapa nya utrymmen, plattformar och betydelser eller värdegrunder. Det kan sägas att de förflyttar sig mellan och inom olika typer av kulturella traditioner där de skapar och förhandlar fram nya hybrida former av mening, språk och diskurser som inte har existerat tidigare (Werndin, 2010, s. 102).

Genom den ökade invandringen till Sverige har den språkliga, kulturella och etniska mångfalden ökat i både småstäder och storstäder runt om i landet. Det talas exempelvis 146 språk i den svenska grundskolan och cirka 200 språk talas i landet idag (Musk & Wedin, 2010, s. 9, 15, Otterup, 2005, s. 17). Största delen av ungdomarna som med utländsk härkomst härrör från medelhavsregionen, norra Afrika och Mellanöstern. Deras språk, kultur, religion och utseende skiljer sig så pass mycket från den svenska majoriteten att de inte kan smälta in i samhället utan att behöva ta ställning till sin identitet och etniska bakgrund (Almqvist, 2006, s. 86).

"I Sverige pratar vi svenska och det ska barnen lära sig från början", säger Ewa Bertz (fp) till SvD.se (El Mahdi & Hernadi, 2007-09-28).

De ledande folkpartisterna, kommunalrådet Ewa Bertz och riksdagsmannen Allan Widman, vill skriva om den lokala skolplanen för att det ska bli tydligt för eleverna att de endast får tala svenska under lektionstid. Det finns däremot ett undantag och det gäller för lektionsämnen på andra språk, exempelvis engelska eller spanska, då får eleverna tala på de språken under lektionstid (Ivarsson, 2007-01-03). Ewa Bertz menar att lärare ska få bättre förutsättningar för att kunna göra sitt jobb, samtidigt som förslaget ska minska utanförskapet i skolorna (*El Mahdi & Hernadi, 2007-09-28*). En skola som anammat detta förslag är Gustav Adolfsskolan i Landskrona, trots att nära hälften av eleverna som går på skolan har en invandrarbakgrund. Eleverna förbjuds att tala annat än svenska på skolan av lärarna, även när eleverna talar med varandra. Åtgärden får däremot inte något större stöd varken från skolministern Jan Björklund eller Skolverket, då båda förhåller sig kritiskt till den nya regeln. Även barnombudsmannen Lena Nyberg förhåller sig kritiskt till den nya regeln. Hon menar att det finns kraftiga inslag av

diskriminering mot de elever som har ett annat modersmål än svenska. (TT, 2007-01-20). Ordförande för Lärarnas riksförbund, Metta Fjellkner anser också att förslaget har kraftiga inslag av diskriminering. Hon anser att förbudet om att inte tillåta elever att tala sitt modersmål i skolan är onödigt då den svenska lagstiftningen utgår från att man talar det svenska språket i skolan, även om det inte står ordagrant i lagen. Fjellkner anser att om man inför förslaget så är man oerhört nära att bryta mot skollagens regler gentemot diskriminering och även mot värdegrunden. (Ivarsson, 2007-01-02). Förbudet gäller däremot inte längre då Gustav Adolfsskolan i Landskrona har lagts ner. Vad jag vet finns det inte heller någon annan skola som har anammat förslaget, vilket kan bero på att det har kraftiga inslag av diskriminering.

Almqvist (2006) menar att personer som tillskrivs en etnisk identitet som baseras på fördomar och individuella egenskaper kan bidra till en negativ självuppfattning. När ungdomar utsätts för fördomar och diskriminering kan det leda till att de i besvikelse vänder samhället ryggen (Almqvist, 2006, s.82, 95).

Flerspråkighet är något som jag är intresserad av för att jag själv är flerspråkig. Jag är född i Sverige och talar flytande svenska och arabiska då mina föräldrar har invandrat till Sverige från Saddam Husseins regim i Irak. Historier om hur mina föräldrar blev utslängda från sitt eget land och hur de blev fängslade för att sedan överges i Iran, ett främmande land där de inte kände någon har följt med sedan barnsben. Det har gjort att jag känner att jag har djupa relationer till Irak på grund av min flerspråkighet, trots att det är ett land som jag aldrig har vistats i. Detta har även medfört att jag än idag har svårt att definiera mig som något annat än invandrare. Av den anledningen vill jag fördjupa mig kring elevers förhållning till sin flerspråkighet och hur deras flerspråkighet har påverkat deras syn på sig själva och deras identitet.

2. Syfte och frågeställningar

Under det här avsnittet kommer jag att presentera syftet med studien, samt frågeställningarna som studien utgår ifrån.

2.1 Syfte

Syftet med denna uppsats är att undersöka hur sex elever som går i en gymnasieskola förhåller sig till sin flerspråkighet och lyfta fram hur deras flerspråkighet har påverkat deras syn på sig själva och deras identitet.

2.2 Frågeställningar

- ❖ Hur förhåller sig sex elever som går i en gymnasieskola till sin flerspråkighet?
- ❖ Hur har elevernas flerspråkighet påverkat deras syn på sig själva och deras identitet?

3. Tidigare forskning

Under de senaste åren har forskarnas ökade intresse riktat sig mot barn och ungdomar som växer upp i mångkulturella och flerspråkiga miljöer. Man har fokuserat på frågor kring ungdomars identiteter och språk (Otterup, 2005, s. 29). Identitetsbegreppet har kommit att stå i centrum för en hel del studier, såväl inom samhällsvetenskapliga studier som inom andra discipliner. Den upprepade användningen av begreppet har lett till att det har blivit både oprecist och otydligt (Alsmark, 1997, s. 9). Socialkonstruktivister ser på identitetsbegreppet som en konstruktion som skapas av människor i interaktion med varandra (Stier, 2003, s.21). De menar att identitet endast är en social konstruktion och att man därför inte ska beskriva identitet som ett tillstånd, då den är under en ständig förändring (Alsmark, 1997, s. 11). Socialkonstruktivister får medhåll av konstruktivisterna som även lyfter fram språkets betydelse för identitetskonstruktionen. Konstruktivisterna menar att identitet inte är något som individen bär med sig, utan det är något som skapas i möten med andra människor via språket (Otterup, 2005, s. 28).

Forskare som utgår från ett postmodernt perspektiv menar att människor inte har en identitet utan de har flera olika sociala identiteter som kan utvecklas och variera beroende på samtalspartner, situation och olika typer av interaktioner (Hall, 2000).

Ulf Lindberg (2004) hävdar att kulturen, så som den är tillgänglig för ungdomarna i dagens samhälle, ger dem möjlighet att fritt experimentera och välja mellan alla kulturer. Ove Sernhede

(1996) menar att postmodernitetens tendens att inte utgå från traditionella tolkningsmönster som har sina rötter i religiösa, etniska eller klassmässiga förhållanden har bidragit till att varken familjens språk eller kulturens förflutna kan erbjuda en säker mall för ungdomarna längre.

Under 1960-talet infördes ett nytt begrepp i Sverige, halvspråkighet. Diskussionen handlade i första hand om den rådande situationen bland flerspråkiga barn i Tornedalen (Håkansson, 2003, s. 23-26). Diskussionen kring begreppet bidrog till att flerspråkighet värderades negativt då man ansåg att det ledde till att barnen ofullständigt behärskade både första- och andraspråket. Det påstods även att flerspråkighet orsakade brister i känslö-, vilje- och tankefunktionen på språket ifråga (Håkansson, 2003, s. 25). Även Tove Skutnabb-Kangas (1981) beskriver den negativa synen på flerspråkighet som har präglat västvärlden. Flerspråkiga har genom historien varit de maktlösa, förtryckta språkminoriteter och svaga i samhället (Skutnabb-Kangas, 1981, s. 71). Detta har under senare årtionden visat sig vara fel. Flerspråkighet har istället visat sociala, kognitiva och språkliga fördelar som har lett till att begreppet och företeelsen har fått en mer positiv laddning (Musk, 2010 hänvisar till Baker, 2001, kapitel 7).

4. Teoretisk ram/anknytning

Det här avsnittet kommer att beröra de teorier som jag kommer att utgå ifrån när jag analyserar min insamlade data. Teorierna kommer att definieras och beskrivas under det här avsnittet. De centrala begreppen som kommer att presenteras är: flerspråkighet, identitet och etnisk identitet.

Jag har för läsarens skull valt att dela upp begreppen flerspråkighet, identitet och etnisk identitet under separata underrubriker för att det ska bli enklare för läsaren att förstå innebörden av begreppen. I slutet av det här avsnittet kommer jag att presentera en kort koppling mellan de tre begreppen.

4.1 Flerspråkighet

Enligt Håkansson innebär flerspråkighet att man kan och använder sig av mer än bara ett språk i sin vardag (Håkansson, 2003, s. 15). Sjöqvist och Lindberg menar att människor genom sin

flerspråkighet får tillgång till andra kulturer som leder till nya tankesätt. De menar att det tillkommer en *"dubbel kulturkompetens"* via flerspråkigheten som kan bidra till en större förståelse och empatiförmåga för andra människors olikheter och andra kulturer (Sjöqvist & Lindberg, 1996, s. 104).

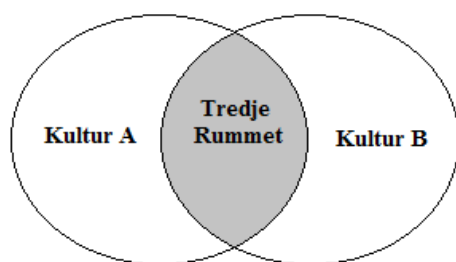
Sally Boyd (1985) skriver i sin sociolingvistiska avhandling att det verkar finnas en generationsgräns hos de tvåspråkiga, finska högstadielävernas språkanvändning och att den är avgörande för vilket språk de använde sig av. Minoritetsspråket, det vill säga modersmålet, användes vanligtvis med andra vuxna och med föräldrarna, medan det svenska språket användes med syskon och jämnåriga kamrater. Boyd anser att detta är ett oroväckande mönster hos de tvåspråkiga ungdomarna. Hon anser att ungdomarnas språkanvändning av majoritetsspråket med sina syskon troligtvis kommer leda till ett språkbyte hos nästkommande generation (Boyd, 1985, s. 216). Tore Otterups avhandling *"Jag känner mej begåvad bara"* vars syfte är att lyfta fram flerspråkighetens betydelse för barn och ungdomar i en multietnisk förort i Sverige visar att detta även gäller för dagens ungdomar. Resultat i hans avhandling visar att ungdomarna använder sitt modersmål i hemmet, i synnerhet med sina föräldrar. När de däremot ska tala med sina syskon använder de sig huvudsakligen av det svenska språket (Otterup, 2005, s. 219). Att tala ett språk i olika sammanhang som till exempel svenska med syskonen och modersmålet med föräldrarna är ett sätt för flerspråkiga ungdomar att visa sin identitet på. Genom sin språkanvändning visar ungdomarna delvis hur de har format sin identitet med hjälp av sin flerspråkighet genom att använda sig av olika språk under olika situationer (Otterup, 2005).

4.2 Identitet

Människan har inte en enda identitet utan hon har flera identiteter som är i en kontinuerlig förändring beroende på vilken situation hon befinner sig i. Identitet är en roll som man själv tar till sig, men det kan även vara en roll som andra individer tilldelar oss (Werndin, 2010, s.113).

Ungdomar som växer upp i mångkulturella miljöer kan inte identifiera sig fullt ut med vare sig etniska eller nationella identiteter (Goldstein-Kyaga & Borgström, 2009). Katrin Goldstein-

Kyaga (1995, s. 59) betecknar detta fenomen som ”en tredje identitet” och Pirjo Lahdenperä (1997, s. 165) betecknar det som ”kontextuell identitet”. Carla Jonsson talar även hon om denna konstruktion och menar att ungdomar skapar sig en tredje kultur där identitetsskapande sker genom ett utbyte av kulturen från hemlandet och samhällets kultur, vilket hon kallar för ”*det tredje rummet*”. Detta resulterar i en unik kultur som skiljer sig från de andra kulturerna (Jonsson, 2010, s. 138). Enligt Homi Bhabha innebär det tredje rummet att det ursprungligen inte finns en originalkultur utan att de kulturella skillnaderna är i en ständig förändring (Bhabha, 1990, s. 207-221). Det tredje rummet illustreras i följande figur:

Figur nr: 4.2.1, Inspirerad av Carla

Jonsson (2010, s. 138)

Det tredje rummet kan även visa sig i flerspråkiga individers användning av språk, då ungdomarna skapar sig ett eget språk genom ett utbyte mellan hemlandets språk och samhällets språk. Genom att ta ställning till vilken roll språken ska ha i deras vardag skapar de sig ett tredje rum. I det tredje rummet kan de själva bestämma över fördelningen kring hur de ska använda språken och över hur de ska kombinera dem.

Ungdomar som är en del av en etnisk minoritet i ett samhälle måste utöver att erhålla en identitet även skaffa sig en *etnisk* identitet (Evenshaug & Hallen, 2001, s. 313).

4.3 Etnisk identitet

Etnisk identitet rör sig om upplevelsen av att tillhöra eller vara en del av en etnisk grupp och att man har vissa tankesätt, beteenden och upplevelser som beror på att man tillhör den gruppen.

Den etniska delen av identiteten handlar alltså delvis om den egna upplevelsen av att tillhöra en etnisk grupp men även om andra människors syn på vilken grupp de anser att man tillhör. Etnisk identitet skiljer sig däremot från andra identiteter som exempelvis sexuell identitet, könsidentitet med flera då den till viss del grundar sig på släkttillhörighet och familj. Även språket har en stor roll då den etniska identiteten även är grundad på språkliga faktorer, det vill säga vilket språk familjen använder och vilket språk samhället använder, samt vilka språk man själv har valt att lära sig. Detta kan leda till att personen placeras i en viss etnisk grupp på grund av sin flerspråkighet, då personen inte har landets officiella språk som modersmål (Almqvist, 2006, s. 80).

En person kan även tillskrivas en etnisk identitet av samhället/omgivningen som kan baseras på fördomar och individuella egenskaper. Den etniska identiteten som tillskrivs av omgivningen kommer ha stor betydelse över individens självuppfattning. Har samhället/omgivningen negativa attityder gentemot en specifik etnisk grupp bidrar det till att individerna som tillhör den ställs inför en del utmaningar över hur de uppfattar sig själva. Detta kan leda till att frågor om etnisk identitet och härkomst kan uppfattas som kränkande eller obekväma då man betraktas som avvikande från normen. Detta är aktuellt i dagens Sverige då personer med utseenden och namn som indikerar att individen har ett utländskt ursprung utsätts för diskriminering och fördomar. Flerspråkiga ungdomar antas exempelvis inte kunna behärska det svenska språket på grund av att de har ett annat modersmål än svenska (Almqvist, 2006, s.82, 95). Ing-Marie Parszyk (1999) tar upp detta i sin avhandling *"En skola för andra"* som handlar om hur det är att leva med olika förhållningsätt som elever från etniska minoritetsgrupper möter i grundskolan. Hennes avhandling visar att även om barnen är födda i Sverige så upplever de att de alltid kommer att bemötas som personer med en utländsk härkomst eftersom de talar ett annat språk och har ett annorlunda efternamn. När detta händer ungdomar kan det leda till att de i besvikelse vänder samhället ryggen. Almqvist (2006) menar att det finns ett flertal studier som tar upp problematiken kring ungdomar som utsätts för diskriminering på grund av sitt etniska ursprung och att de riskerar att få en låg självkänsla (Almqvist, 2006, s.82, 95).

Individer går igenom tre stadier under ungdomsåren för att kunna utveckla en självständig etnisk identitet:

Utforskad etnisk identitet. Under det här stadiet har barn och unga tonåringar inte utvecklat en självständig etnisk identitet. De visar däremot en djup lojalitet gentemot den egna etniska gruppen som de tagit till sig genom släkt och föräldrar. Det är även vanligt förekommande att barn distanserar sig från den etniska ursprungsidentiteten då de vill definiera sig med majoriteten och anledningen till detta beror på att de anser att den är bättre. De kan exempelvis distansera sig från sitt modersmål och sin flerspråkighet (Almqvist, 2006, s. 89-90).

Det utforskande stadiet. Någon gång under ungdomsåren börjar man utforska sig själv och gruppen man tillhör. En del forskare hävdar att en diskriminering kan upplösa ett sådant engagemang, medan andra menar att ungdomen börjat inse att han/hon skiljer sig från den etniska majoriteten. När ungdomar blir äldre börjar många engagera sig i hur de ska förhålla sig till sitt ursprung och den etniska identiteten (Almqvist, 2006, s. 89-90). Starka känslor kan uppstå kring modersmålet och flerspråkigheten får en ännu större betydelse. Man utforskar vilken roll flerspråkigheten har i relation till identiteten och samtidigt utforskar man hur man ska kombinera modersmålet och samhällets språk (Almqvist, 2006).

Internalisering. Efter att tonåringen gått igenom det utforskande stadiet utvecklar individen ett individuellt förhållningssätt till sin etniska identitet i förhållande till resten av samhället. Genom att uppnå denna identitet ökar mognaden och förhållningssättet till andra grupper ökar. Den som har uppnått det här stadiet är även stolt över sitt ursprung och sitt modersmål (Almqvist, 2006, s. 89-90). Här har man insett vad språket har för betydelse för identiteten, en del väljer exempelvis att avstå helt från flerspråkigheten då de anser att den inte behövs medan andra gör en jämn fördelning mellan språken (Almqvist, 2006).

Det är viktigt att påpeka att man inte behöver välja en etnisk identitet. Kjerstin Almqvist (2006) menar att det finns ett flertal studier som har visat att man kan vara ”både och” då det finns flera dimensioner inom den etniska identiteten. Precis så som man kan var både mamma och dotter, kan man vara både arab och svensk (Almqvist, 2006, s. 90).

4.4 Kortfattad koppling mellan begreppen

Forskningen visar att flerspråkighet är en tillgång då den kan användas i olika situationer. Den benämnda forskningen ovan visar att flerspråkighet är en del av en individs självuppfattning och identitetsskapandet, där individen bland annat kan skapa sig ”ett tredje rum”. I ”det tredje rummet” får individen möjlighet att experimentera med sin flerspråkighet för att finna en egen personlig identitet.

Flerspråkigheten kan även bidra till att individen placeras i en specifik etnisk grupp, som kan påverka individen negativt genom att personen inte antas kunna språket på grund av sin flerspråkighet.

5. Metod

Under det här arbetet rör jag mig inom ett samhällsvetenskapligt forskningsområde. Ett nuvarande paradigm inom den samhällsvetenskapliga forskningen är det intersubjektiva perspektivet, där syftet är att försöka tolka och förstå omvärlden utifrån subjektets perspektiv, det vill säga ett personligt perspektiv. Inom denna samhällsvetenskapliga forskning utgår man ifrån en hermeneutisk kunskapssyn, där ovannämnda syfte även ingår inom denna kunskapssyn. Den hermeneutiska kunskapssynen grundar sig på tolkande metoder, empiriska data samt föreställningen om att forskaren är en del av det som studeras (Thomassen, 2007).

Frågeställningen i arbetet strävar efter att förstå och tolka subjektets förhållande till sin flerspråkighet och hur denna flerspråkighet påverkar informantens syn på sig själv och sin identitet. Således använder jag mig av en hermeneutisk kunskapssyn i arbetet.

Jag kommer under det här avsnittet att redovisa de metoder jag har valt att använda mig av under arbetets gång och presentera arbetets reliabilitet och validitet, samt ge en kort presentationen av informanterna. Avsnittet innefattar även hur urvalet av informanterna skedde, hur intervjuerna genomfördes och vilken intervjumetod jag valde att använda mig av, samt vilka etiska dilemma jag ställdes inför.

5.1 Val av metod

Som forskare måste man välja vilken typ av data man vill använda sig av i sin undersökning. Forskaren måste veta vilken data och vad för slags information som behövs och för att kunna göra detta måste man veta vilket tillvägagångssätt, det vill säga vilken metod han/hon vill använda sig av. I min undersökning har jag valt att använda mig av kvalitativa metoder i form av individuella intervjuer. Ann Kristin Larsen (2009) lyfter fram två slags metoder i sin bok *”Metod helt enkelt”*, dessa två är: kvantitativa och kvalitativa metoder. Kvantitativ data beskriver hon enligt följande:

”Data betecknas som kvantitativa om de är mätbara, dvs. om de kan kategoriseras så att man kan ange hur många som har valt respektive svarsalternativ. Sådana data kallas ofta för hårda data” (Larsen 2009, s.22).

Resultatet av sådan information redovisas i form av siffervärden. Den information som man får från varje respondent utifrån en kvantitativ metod blir begränsad. Enkäter är exempel på kvantitativa metoder. Larsen (2009) beskriver kvalitativ data enligt följande:

”Kvalitativa data säger något om kvalitativa (icke siffermässiga) egenskaper hos undersökningsspersonerna. Sådana data kallas ofta mjuka data” (Larsen 2009, s.22).

Exempel på kvalitativ data är observationer, intervjuer, ljud- och bildinspelningar, dokument samt texter.

Eftersom meningen med mina frågeställningar är att få djupare kunskaper kring elevers flerspråkighet och hur den har påverkat deras identitet har jag valt att göra undersökningen ur ett elevperspektiv. Anledningen till detta beror på att jag vill lyfta fram elevernas egna erfarenheter och upplevelser. Därför anser jag att den kvalitativa metoden är mer användbar i det här fallet än den kvantitativa då jag inte vill mäta något.

5.2 Reliabilitet och validitet

Under två dagar (13/10 2011 och 14/10 2011) samlade jag in data till min undersökning via individuella intervjuer för att besvara min frågeställning gällande elevers syn på sin flerspråkighet och dess påverkan på deras identitet. Gällande min undersökning anser jag att jag har fått svar på mina frågeställningar med hjälp av de individuella intervjuerna. Jag valde att intervjua sex elever. Anledningen till begränsningarna berodde på den begränsade tiden för undersökningen, men jag fick väldigt givande intervjuer där jag fick en inblick i elevernas syn på sin flerspråkighet och hur den har påverkat deras syn på sig själva och deras identitet. Birgitta Kullberg (2004) tar upp validitet (styrka) i *"Etnografi i klassrummet"* och beskriver det på följande sätt:

"Validitet i vetenskapliga termer är ett mått som anger om forskaren verkligen undersöker det som avsikten är" (Kullberg, 2004, s.73).

Kullberg (2004) tar även upp reliabilitet (pålitlighet) i *"Etnografi i klassrummet"* och beskriver det enligt följande:

"Ett mått på noggrannheten och säkerheten i den använda metoden, vilket i sin tur skulle innebära att resultaten inte är slumpmässigt" (Kullberg 2004, s.73).

Det hon menar med detta är att forskaren ska vara omsorgsfull i val av metod och vara noggrann under insamlingen av data så att den är säker och trovärdig (Kullberg, 2004, s.73). Därför valde jag att i samband med intervjuerna använda mig av en diktafon för att sedan transkribera ljudupptagningen till textformat för att höja reliabiliteten. Att ha materialet inspelat bidrar till att jag kan gå tillbaka och lyssna på exakt vad som sades.

Anledningen till att jag inte kompletterar mina intervjuer med observationer beror på att jag anser att jag inte kan få svar på min frågeställning utifrån dem. Detta beror på att jag varken kan observera deras tankar eller åsikter kring sin flerspråkighet och hur det har påverkat deras syn på sig själva och deras identitet. Jag kan med andra ord inte observera elevernas livshistoria och

upplevelser, utan jag kan bara höra om det utifrån deras perspektiv och det är det jag vill göra med min undersökning, lyfta fram ett elevperspektiv.

5.3 Intervjuer

Jag valde att använda mig av kvalitativa samtalsintervjuer för att få en inblick i hur informanterna förhåller sig till sin flerspråkighet och hur den har påverkat deras syn på sig själva och deras identitet för att på så sätt ta del av deras erfarenheter. Janet M. Ruane (2006) menar att forskaren kommer närmare sanningen med hjälp av intervjuerna och med väl genomförda intervjuer får man en hög svarsfrekvens på 80-85 %. Fokus riktar sig mot individerna i intervjumetoden och den bygger på samtalet, därför är metoden beroende av ett socialt samspel som bygger på ett givande och tagande mellan intervjuaren och informanten (Ruane, 2006, kapitel 10).

Jag valde att använda mig av en semistrukturerad intervjumetod som innebär att intervjuaren använder sig av färdiga men öppna frågor. En semistrukturerad intervjumetod gav mig möjligheten att ställa följdfrågor när jag ville få en djupare förståelse kring informantens tankar (Ruane, 2006, kapitel 10). Denna metod ansåg jag passa min studie då jag kunde anpassa frågeformuleringarna utifrån informantens förståelse, då den språkliga nivån i det svenska språket varierade bland mina informanter. Ruane (2006) anser att forskaren får ett mer detaljerat perspektiv av informanternas tankar och erfarenheter genom att använda sig av semistrukturerade intervjuer. Ytterligare fördelar med semistrukturerade intervjuer är att informanterna får större utrymme till att reflektera över något de inte har tänkt på tidigare. Mina semistrukturerade intervjuer utgick från en form av struktur då jag valde att ställa samma frågor till alla mina informanter (bilaga 2). Att ha någon form av struktur i intervjun är bra om forskaren vill kvantifiera informationen (Ruane, 2006, kapitel 10). Detta anser jag är relevant för min studie då jag i min analys vill se vad det finns för likheter och olikheter i informanternas svar. Mina intervjufrågor skrevs utifrån mitt syfte och mina frågeställningar med studien.

5.4 Urval

Intervjuerna skedde efter lektionstid i grupprum som är belägna i skolan. Tiden för respektive intervju låg på cirka 30 minuter. Jag valde att intervjua sex elever i åldrarna 16-19 år som går i en och samma gymnasieskola. Anledningen till att jag valde att intervjua elever från samma gymnasieskola beror på att det endast finns en gymnasieskola i småstaden. Skolan är belägen i en småstad i mellersta Sverige. Anledningen till att jag har valt att genomföra min studie i en småstad beror på att den forskning som jag fann tillgänglig gjordes i storstäder i förortsmiljöer, där informanterna kommer från segregerade områden. Det jag vill lyfta fram med min studie är hur elever som inte kommer från segregerade förortsmiljöer ser på sin flerspråkighet och hur deras flerspråkighet har påverkat deras syn på sig själva och deras identitet, därför har jag valt informanter från en småstad. Det är viktigt att påpeka att resultatet kunde ha blivit annorlunda om jag hade valt andra elever och om jag hade intervjuat ungdomar från en annan stad samt skola.

Gymnasieskolan är mångkulturell, det vill säga att det finns många elever med olika kulturer, religioner och språk som går på gymnasieskolan. Skolan har även en förberedelseklass för elever som nyligen invandrat till Sverige. En av mina informanter har erfarenhet från förberedelseklassen, där han placerades efter sin tid på flyktingmottagningen. Eleven går däremot inte kvar i förberedelseklassen utan studerar för närvarande på det naturvetenskapliga gymnasieprogrammet på skolan.

Eleverna som jag intervjuade bestod av tre flickor och tre pojkar, varav tre av dem är födda i Sverige men med utländska föräldrar och resterande tre har invandrat till Sverige vid olika tillfällen. Anledningen till att jag valde att intervjua tre flickor och tre pojkar berodde på att jag ville få en nyanserad bild av elevernas identiteter, detta var även anledningen till att jag valde att intervjua tre elever som var födda i Sverige men med utländska föräldrar och tre elever som har invandrat till Sverige.

Eleverna går i olika klasser och läser olika program på gymnasiet. Urvalet av eleverna skedde delvis slumpvist. Jag besökte en svensk lektion på gymnasieskolan och berättade om min studie. Sedan frågade jag vilka elever som ville delta, mitt krav var dock att de skulle vara flerspråkiga.

Urvalet berodde även på vilka elever som var villiga att delta i undersökningen och att de som inte var myndiga hade målsmans godkännande för att kunna bli intervjuade.

5.5 Kort presentation av informanterna

Som jag nämnde tidigare har jag valt att intervju tre flickor och tre pojkar, varav tre av dem är födda i Sverige men med utländska föräldrar och resterande tre har invandrat till Sverige vid olika tillfällen. Namnen är fingerade och eleverna kommer under arbetets gång att heta Jakob, Isak, Gabriel, Leila, Jasmin och Mariam.

För att få en översikt över de medverkande eleverna och deras språkliga bakgrunder kommer härnäst en kortare presentation av respektive elev enligt deras svar på en del av frågorna under intervjun:

Isak är en 17-årig pojke som föddes i Irak år 1994. Han kom till Sverige som 12-åring, det vill säga för 5 år sedan. Isak har arabiska som modersmål och kan mer eller mindre fyra språk. Han använder sig huvudsakligen av det svenska språket och brukar endast det arabiska språket i hemmet.

Jakob är en 17-årig pojke som föddes i Sverige år 1995. Hans föräldrar har invandrat till Sverige från Somalia. Han har somaliska som modersmål och kan mer eller mindre fyra språk. Jakob lärde sig somaliska först och kunde tala språket flytande innan han började på förskolan och där lärde han sig det svenska språket. Han pratar somaliska med sina föräldrar men svenska med sina syskon då de också kan svenska. Jakob anser att han förstår och kan hantera det svenska språket bättre än sitt modersmål.

Gabriel är en 19-årig pojke som föddes i Somalia år 1992. Han invandrade till Sverige från Somalia och har bott i Sverige i 1 år och 9 månader. Gabriel har somaliska som modersmål och kan mer eller mindre sex språk. Han använder sig huvudsakligen av det svenska språket men hemma pratar han somaliska. Gabriel pratar även engelska och franska med sina föräldrar utöver

det somaliska språket. När han började i gymnasieskolan fick han gå i en förberedelseklass, nu går han däremot på det naturvetenskapliga programmet.

Jasmin är en 17-årig flicka som föddes i Sverige år 1994. Hennes föräldrar invandrade från Kurdistan till Sverige för 23 år sedan. Hon har kurdiska som modersmål och kan mer eller mindre fyra språk. Jasmin använder i huvudsak det svenska språket men känner att hon kan hantera det kurdiska språket lika bra som det svenska språket då hon lärde sig språken parallellt. Anledningen till att hon lärde sig språken samtidigt beror på att hennes äldre syskon pratade svenska med henne medan föräldrarna pratade kurdiska med henne.

Mariam är en 16-årig flicka som föddes år 1995 i Somalia. Hon kom till Sverige som 13-åring och har bott i Sverige i 3 år. Mariam har även bott en kortare period i Etiopien innan hon invandrade till Sverige med sin familj. Hon har somaliska som modersmål och kan mer eller mindre fyra språk. Hemma pratar hon somaliska med sina föräldrar och blandar det svenska och somaliska språket när hon pratar med sina syskon. Mariam tycker att det är enklare att uttrycka sina känslor på svenska än på somaliska.

Leila är en 18-årig flicka som föddes i Sverige år 1993. Hennes föräldrar invandrade till Sverige från Libanon. Hon har arabiska som modersmål och kan mer eller mindre fem språk. Leila använder sig huvudsakligen av det svenska språket. Arabiska använder hon sig av när hon ska kommunicera med sina föräldrar, med sina syskon pratar hon svenska då hon tycker att det känns mer naturligt att prata svenska med dem.

5.6 Genomförande

Innan intervjuerna ägde rum kontaktade jag en lärare på gymnasieskolan som undervisar i svenska, engelska och svenska som andraspråk. Därefter gick jag till de klasserna hon undervisade i och berättade om min studie. Slutligen frågade jag vilka elever som kunde tänka sig att ställa upp på en intervju. Efter lektionen tog jag kontakt med dessa elever och berättade ytterligare en gång om min studie och om deras delaktighet, detta för att eleverna lättare ska kunna ta ställning till om de verkligen vill delta eller inte. De eleverna som inte var myndiga och

var villiga att ställa upp fick med sig ett brev hem. I brevet som skickades ut till föräldrarna förklarades syftet med min undersökning samt att skola och informantens identitet förblir anonym (bilaga 1). Så fort jag fick tillbaka brevet med målsmans godkännande bestämde jag en tid och plats för intervjuerna tillsammans med eleven. Alla elever som ville ställa upp på en intervju fick godkännande av målsman.

Intervjuerna med de sex eleverna skedde vid två olika tillfällen. Alla intervjuer skedde i olika grupperum på skolan som var fria från störningsmoment och vardera intervju varade i cirka 30 minuter. Under intervjuerna använde jag mig av en diktafon som spelade in samtalen. Anledningen till att jag använde mig av en diktafon berodde på att jag kunde fokusera mer på informantens svar och för att det var omöjligt för mig att ordagrant skriva ner allt som sades. Jag antecknade även ibland i mitt anteckningsblock om det skulle uppstå problem med min diktafon.

Innan jag började med intervjun berättade jag för informanten om att intervjun var frivillig och att de fick avbryta intervjun om de kände sig illa till mods. Jag klargjorde också för dem att de fick välja att inte svara på frågorna om de inte ville. Jag tydliggjorde även för informanten att han/hon och skolans namn förblir anonyma i min undersökning. Till intervjuerna hade jag med mig färdiga frågor som underlag. För att sedan fördjupa mig i deras tankar och få en djupare förståelse kring deras svar valde jag att ibland ställa följdfrågor.

5.7 Etiska överväganden

Etik är en viktig fråga i min undersökning och då en del av mina informanter inte var myndiga krävdes det ett skriftligt tillstånd från målsman för att de informanterna skulle kunna delta i min undersökning. Utöver målsmans godkännande var det väldigt viktigt att informanterna själva fick välja om de ville delta i forskningsprojektet. Alla inblandade parter blev informerade om vem jag var och om mitt forskningsområde, detta för att underlätta för mina informanter om deras val kring deras delaktighet. Informanterna blev även informerade om anonymiteten i forskningen, det vill säga att ingen kommer att nämnas vid namn och att varken skola eller ort kommer att nämnas. Det viktigaste var att ingen av mina informanter skulle komma till skada.

Informanternas psykiska, emotionella och fysiska välbefinnande fick inte riskeras, därför fick de möjlighet att dra sig ur undersökningen eller att välja att inte svara på en del frågor vid behov. Det var däremot svårt för mig att i förväg känna till undersökningens konsekvenser, då jag själv inte upplevde mina intervjufrågor som särskilt känsliga (Ruane, 2006, kapitel 2).

5.8 Analys

Två dagar efter intervjuerna började jag gå igenom de inspelade intervjuerna. Först lyssnade jag på dem och sedan började jag transkribera. Jag bestämde mig för att skriva ner informanternas svar ordagrant då det skulle bli enklare för mig att bearbeta dem. Att skriva ner informanternas svar ordagrant gav mig möjligheten att kunna citera eleverna. Jag kände att jag kunde få ett starkare resultat om jag citerade informanterna och använde mig av deras egna ord. Detta ger läsaren en möjlighet till att bilda sig en egen uppfattning kring materialet. Det är viktigt att uppmärksamma att även om jag använde mig av informanternas egna ord är resultatet en tolkningsfråga från min sida, när jag sammanställde svaren. Sammanställningen gjorde jag utifrån mitt syfte och mina frågeställningar.

När jag översatte från talspråk till skriftspråk tolkade jag talspråket, det vill säga den muntliga och den skriftliga utskriften av mina intervjuer. Därför bör mitt resultat inte ses som en kopia utan som min tolkning av materialet.

”Utskrifter är inte kopior eller representationer av någon ursprunglig verklighet; de är tolkade konstruktioner som fungerar som användbara verktyg för givna syften” (Kvale, 1997, s.152).

6. Resultat/analys

Här nedan följer en analys av resultatet av mina intervjuer, som jag redovisar genom en temabaserad disposition. Varje tema är baserat på de centrala begreppen i min studie. Intervjuerna har fokuserat på elevernas förhållning till sin flerspråkighet och hur deras

flerspråkighet har påverkat deras syn på sig själva och deras identitet. Jag har återigen, för att förenkla läsningen för läsaren, valt att presentera analysen under separata underrubriker.

6.1 Flerspråkighet

Ett genomgående svar angående informanternas personliga syn på sin flerspråkighet var att de kände stolthet över att vara flerspråkiga. Alla informanter var positiva till sin flerspråkighet och såg det som en tillgång. Ingen av dem såg på sin flerspråkighet som negativ, utan de såg bara fördelar med att kunna flera språk. Jasmin säger till exempel:

”Jag tycker det är jätteroligt när människor frågar mig vad vissa saker heter på kurdiska, jag älskar att vara flerspråkig och ser det som något positivt. Genom min flerspråkighet kan jag visa min identitet och mitt ursprung”.

Jakob är inne på ett liknande förhållningssätt gällande sitt förhållningssätt gentemot sitt modersmål. Han berättar att han är stolt över sitt modersmål och inte har något emot att prata på somaliska ute i samhället. De är stolta över sin flerspråkighet för att det är en del av deras identitet. De är de personerna de är idag på grund av flerspråkighetens stora roll i skapandet av deras identitet, då språket stärker kopplingen till deras ursprung. Isak är även han stolt över sin flerspråkighet, men förhåller sig annorlunda till sitt modersmål jämfört med de andra informanterna. Han säger att han endast pratar på arabiska med sin familj. Han anser inte heller att det hade varit viktigt att kunna arabiska om det inte hade varit för sin familj, då han anser att man inte behöver kunna språket i Sverige.

Alla informanter talar om att de använder sitt modersmål inom familjen, där har modersmålet en stark ställning. Det svenska språket har även en stark ställning i hemmet då alla informanter talar svenska med sina syskon. En del säger att det känns mer naturligt att prata svenska med sina syskon än på modersmålet. Resterande informanter säger att de talar svenska med sina syskon för att de vet att de också kan tala svenska vilket bidrar till att det blir enklare att kommunicera med varandra. Det intressanta är att ingen av mina informanter kan ge ett tydligt svar på varför de inte talar sitt modersmål med sina syskon i lika stor utsträckning som de gör med sina föräldrar. Alla informanter säger att de inte har reflekterat över detta tidigare. Jasmin säger

exempelvis att hon talar svenska med sina syskon för att alla förstår det svenska språket bättre än modersmålet, detta framgår även hos Leila, hon säger

”Jag pratar svenska med mina syskon för att det känns mer naturligt. Vi alla kan svenska, därför blir det enklare att prata med varandra”.

Alla informanter säger att en av anledningarna till varför de inte talar svenska med sina föräldrar beror på att de sedan födsel har talat sitt modersmål med sina föräldrar. De menar att det känns mer naturligt att tala till dem på modersmålet. Ytterligare en anledning är att de har blivit uppfostrade med att prata på modersmålet med sina föräldrar. När informanterna har försökt tala med sina föräldrar på svenska har föräldrarna sagt till dem att säga samma sak fast på modersmålet. Jakob berättar om sin språkanvändning inom familjen och säger:

”När jag har försökt prata svenska med mina föräldrar har de alltid låtsats som om de inte förstår vad jag säger. När jag var liten brukade de alltid säga ”jag förstår inte svenska, säg det på somaliska” fast jag vet att de förstår. Det har väl bidragit till att jag inte pratar svenska med mina föräldrar då det nästan har varit förbjudet att göra det sen jag var liten. Sen vet jag att de förstår somaliska bättre än svenska vilket helt enkelt gör det enklare för oss att kommunicera. Det blir liksom jobbigt att behöva översätta vartannat ord, kommunikationen fungerar inte lika bra på svenska som på somaliska”.

Samtliga informanter i min undersökning berättar att de tänker använda sig av samma taktik mot sina egna barn i framtiden för att lära dem modersmålet. Detta var ytterligare något som de såg som en fördel med att kunna flera språk. De vill föra vidare sina språk till nästkommande generation. Anledningen till att de vill föra språket vidare beror på att de vill att deras barn också ska kunna känna stolthet över att vara flerspråkig och göra flerspråkigheten till en del av deras identitet. De tänker alltså tala på modersmålet med sina barn. Isak har ett förhållningssätt som skiljer sig från de andra informanterna. Han menar att det är viktigare att föra vidare det svenska språket och att hans barn i första hand ska utveckla det svenska språket för att klara sig i samhället. Han säger:

”Som jag sa förut så tycker jag inte att det är viktigt att kunna arabiska i Sverige. Jag kommer säkert prata på arabiska med mina barn men jag kommer fokusera på det svenska språket så att de lär sig bra svenska så att de kan klara sig i samhället. Det arabiska språket kommer i andrahand för det är inte lika viktigt att kunna. Den enda anledningen till varför mina barn kan behöva kunna arabiska är för att kommunicera med resten av släkten”.

Hos mina informanter ser man samma mönster gällande språkanvändningen i hemmet som Boyd (1985) fann hos sina informanter i sin avhandling. Liknande mönster ser man även i Otterups (2005) avhandling gällande informanternas språkanvändning. Modersmålet används i hemmet, i synnerhet med föräldrarna medan det svenska språket huvudsakligen används i samspråk med syskonen. Boyd ser detta som ett oroväckande mönster för nästkommande generation. Hon menar att ungdomarnas användning av majoritetsspråket med sina syskon kommer leda till ett språkbyte från minoritetsspråket, det vill säga från modersmålet till majoritetsspråket, vilket i det här fallet är svenska. Jag antar däremot inte att ett språkbyte är aktuellt för mina informanter. Isak är den enda av informanterna som inte talar om vikten av att bevara sitt modersmål. De andra ser på sin flerspråkighet som ett arv som de vill föra vidare till sina egna barn, samtidigt talar de om att det vore en stor förlust för nästkommande generation att inte kunna minoritetsspråken. Jakob säger att han kommer lära sina barn somaliska. Han anser att det vore dumt att inte lära dem språket då det är en resurs att vara flerspråkig. Jakob menar att om han inte lär sina barn somaliska så kommer de inte kunna lära ut det till sina barn och tillslut så kommer ingen i familjen kunna somaliska. Detta scenario vill han inte uppleva och därför anser han att det är viktigt att föra språket vidare till nästa generation. Förutom hos Isak så överensstämmer detta med alla informanternas uttalande gällande nästa generation. Isak är den enda informanten som inte talar om vikten av att föra språket vidare till nästa generation. Därför ser jag inte att det finns en generell risk för ett språkbyte hos mina informanter. Jag tror däremot att det kan bli så att majoritetsspråket kan få en större roll i familjen hos nästkommande generation, men inte i så stor utsträckning att det skulle finnas en risk för ett språkbyte från minoritetsspråket till majoritetsspråket. Jag ser däremot en tendens för ett språkbyte hos nästkommande generation hos Isak. Han lyfter inte fram sitt modersmål på samma sätt som de andra informanterna. Han anser att det inte är nödvändigt att kunna modersmålet i Sverige. Isak säger att modersmålet kommer att komma i andrahand när han ska tala med sina barn.

Modersmålet har inte ett lika stort värde hos honom som för de andra informanterna, vilket är anledningen till att jag ser en tendens till ett språkbyte.

Sjöqvist och Lindberg (1996) menar att elever genom sin flerspråkighet får tillgång till andra kulturer som leder till nya tankesätt. De menar att det tillkommer en dubbel kulturkompetens genom flerspråkigheten, som kan bidra till större förståelse och empatiförmåga för andra kulturer. Detta överensstämmer med Jasmins och Leilas uttalande gällande empati. Dessa två ser förmågan att känna empati och ha större förståelse för människor från andra kulturer som ytterligare en fördel med att vara flerspråkiga. De anser att flerspråkigheten ger dem möjligheten att relatera till människor som har invandrat till Sverige på ett annat sätt än vad etniska svenskar gör, fastän de är födda i Sverige. De känner att de kan relatera till dessa människor då deras egna föräldrar har immigrerat till Sverige, vilket har lett till att de har fått tillgång till olika kulturer genom sin flerspråkighet. Genom sin flerspråkighet har de kunnat stärka sin egen identitet då de träffat människor som dem och på så sätt stärkt sin identitet. Leila säger:

”Eftersom jag är uppvuxen med kurdiska föräldrar har jag fått tillgång till det kurdiska språket och den kurdiska kulturen samtidigt som jag har tagit del av det svenska språket och den svenska kulturen. Det har gett mig möjligheten att se på saker ur olika perspektiv. Jag kan liksom relatera till dom som nyligen har invandrat till Sverige och till svenskarna. Jag förstår vad de som har invandrat hit går igenom eftersom mina föräldrar har gått igenom samma sak. Jag känner empati för dem för jag vet hur svårt det kan vara att lära sig ett nytt språk och hamna i en främmande kultur, det är inte lätt att anpassa sig till samhället, det är en process som tar lång tid”.

De tre informanterna som är födda i Sverige (Jasmin, Leila och Jakob) tar upp vikten av att kunna det svenska språket för att motbevisa samhällets syn på invandrare. Det de menar är att samhället ser på invandrare som okunniga människor som har kommit till landet utan någon vilja att anpassa sig till samhället. Jakob säger:

”Det som kan vara bra med att kunna flera språk i Sverige är att man kan ge samhället en annan syn på invandrare då man själv talar ren svenska och har anpassat sig till samhället. Svenskarna kan på så sätt få en annan bild av invandrare och samtidigt motverka deras fördomar när de ser att man inte är som de tror. Många tror att bara för att man har en utländsk bakgrund så kan man inte språket, att man inte vill anpassa sig till samhället och att man hatar Sverige. Men när jag kan tala ren svenska

kan jag visa de att de går att behålla sin kultur och anpassa sig till samhället. På så sätt kan man steg för steg motverka fördomarna och visa dessa människor att de inte ska dra alla över en kam”.

Dessa tre har tagit på sig uppgiften att motbevisa de fördomar som finns gentemot invandrare genom sitt språk. Språket blir ett medel för dem att visa att de har anpassat sig till samhället. Isak och Gabriel som inte är födda i Sverige talar istället om vikten av att lära sig språket för att inte bemötas som en okunnig människa som inte vill bidra med något till samhället. Jasmin, Leila och Jakob talar om olika företeelser i skolan som gjort dem frustrerade. Leila berättar om hur hon bemöttes av sin svenskalärare under sin första svenska lektion. Hon säger att när hon började gymnasiet var det första hennes svenskalärare frågade henne var om hon ville läsa svenska som andraspråk. När hon sa att hon inte ville gå där sa han att det såg ut som om hon kunde behöva det då hon är flerspråkig. Leila säger att hon bland annat blev upprörd över situationen då hon anser att svenska är hennes starkaste ämne och att hennes flerspråkighet inte hämmar hennes kunskaper i det svenska språket.

Jakob har varit med om en liknande händelse. Han berättar att en lärare kom fram till honom under första dagen på gymnasiet och frågade om han kunde svenska. Läraren trodde att han nyligen hade invandrat till Sverige på grund av att läraren visste att han var flerspråkig och antog därför att Jakob inte kunde språket. Jakob säger att han förstår varför nyanlända invandrare kan bli frustrerade när de kommer till skolan då han anser att de nedvärderas på grund av att de inte kan språket. De blir stämplade som okunniga vilket han anser påverkar identiteten eftersom det lätt kan bli att de bygger sin identitet efter hur människor ser dem. Han anser att lärarna inte tar hänsyn till deras tidigare kunskaper eller till den utbildningen som de har fått i deras hemländer.

Jasmin berättar även hon om sin första svenska lektion. Hon kände sig frustrerad över lärarens bemötande. Hon berättar att lektionen handlade om att läsa en text som var skriven på nordisk svenska. Jasmin satt tillsammans med sina vänner som också har en utländsk härkomst. När läraren kommer till deras bord tittar han på dem och säger att han ska hoppa över deras bord. Hon berättar hur överraskad hon blev över situationen och hur ställd hon blev. Hon berättar att hon tror att han trodde att de inte kunde språket på grund av att läraren visste att de hade ett annat modersmål, därför valde han att hoppa över deras bord så att de skulle slippa skämma ut sig

framför resten av klassen. Jasmin säger att oavsett hur frustrerad och arg hon kände sig, så valde hon att vända frustrationen och lägga ner den energin på att motbevisa sin lärare och visa honom att hon visst kunde språket och att han inte skulle få trycka ner henne. Detta förhållningssätt säger hon att hon har byggt upp med hjälp av sin flerspråkiga identitet. Genom att vara stolt över sin flerspråkighet anser hon att det medför att en person skapar en självsäker förhållning till sin flerspråkighet som en person sedan kan bygga sin identitet på.

Alla mina informanter talar om språkets betydelse för identitetsbygget då alla har varit tvungna att ta ställning till sin identitet som följd av förutfattade meningar om dem på grund av att de är flerspråkiga. Det jag finner remarkabelt med dessa informanter är att de inte tar till sig det negativa bemötande, utan de gör om det till något positivt. Att bemötas som flerspråkiga har stärkt deras identitet då de har reflekterat över hur de ser på sin flerspråkighet och vad den har betytt för deras identitet. De har skapat en stark identitet med flerspråkigheten som grund.

6.2 Identitet

Ingen av mina informanter, förutom Jakob definierar sig själva som svenskar på grund av att de identifierar sig som flerspråkiga. Jakob säger att han är *”svensk, med somaliskt ursprung”*. De andra anser inte att de är svenskar utan att de antingen är kurder, somalier eller araber, ingen uppfattar sig själv som svensk. Anledningen till att de inte identifierar sig själva som svenskar beror på att de inte har svenska som modersmål. Detta är intressant, framförallt utifrån de informanter som är födda i Sverige. Det kan vara förståeligt och förväntat att de informanter som inte är födda i Sverige inte uppfattar sig som svenskar då de invandrade till landet under tonåren och har starka band till sina hemländer. Informanterna som däremot är födda i Sverige tar stort avstånd från att uppfattas som svenskar, fastän de är födda i Sverige. De känner inte att de är svenskar på grund av att de har ett annat modersmål än svenska som de relaterar starkare till och som de lärde sig att använda först. Jasmin var den informanten som tog väldigt kraftigt avståndstagande från att uppfattas som svensk, fastän hon är född i Sverige. Även om människorna runt omkring henne anser att hon är svensk, känner hon att hon inte är svensk utan hon är kurd som är född i Sverige. Samtalet blir mer känsloladdat ju fler följdfrågor jag ställer kring ämnet. Avståndstagandet till att uppfattas som svensk blir ännu tydligare när hon säger:

”Jag kommer aldrig säga att jag är svensk, jag är kurd och det är min identitet. Så länge svenska inte är mitt modersmål tänker jag aldrig säga att jag är svensk. Jag är flerspråkig och det är min identitet, det är den personen jag är, utan min flerspråkighet hade jag inte haft den identiteten jag har idag”.

Fastän Jasmin säger att hon har anpassat sig till samhället och talar flytande svenska, anser hon inte att hon är svensk. Det kan bland annat ha att göra med att hon är uppvuxen i en familj med starka rötter till hemlandet, vilket i det här fallet är Kurdistan i Irak. Hon säger själv att hennes språkliga bakgrund har påverkat den person hon är idag då hon är uppvuxen med det kurdiska språket inom familjen. Jasmin säger även att de kontinuerliga resorna till hemlandet, där människorna pratar samma språk som henne har skapat ännu starkare band till sitt ursprung och samtidigt format hennes identitet. Det här ämnet var även känsloladdat under min intervju med Leila. Trots att hon är född i Sverige betraktar hon inte sig själv som svensk. Hon säger:

”Jag hatar när människor frågar mig om jag är svensk, jag är en libanes som är född i Sverige. Jag anser inte att jag är svensk för jag har ett annat modersmål, jag är flerspråkig, svenska är inte mitt modersmål så jag kan inte säga att jag är svensk. Det är genom min flerspråkighet som jag har blivit den personen jag är idag, min flerspråkighet har påverkat min identitet på ett positivt sätt då den är grunden till den jag är idag”.

Leila anser att hon är en libanes som är född i Sverige. Hon anser inte att hon är svensk på grund av sin flerspråkighet. Precis som Jasmin anser hon att hon inte kan eller vill säga att hon är svensk då hennes modersmål inte är svenska. Leila identifierar sig som flerspråkig och det har lagt grunden för hennes identitet. Hon menar att hennes flerspråkighet har påverkat henne positivt och att hon inte hade varit den personen hon är idag om hon inte hade varit flerspråkig.

Leila berättar att när hon åker till Libanon känner hon en stark koppling till det svenska språket. Hon berättar att när hon åkte till Libanon för 5 år sedan märkte hon hur annorlunda hon var. Hon säger att hon inte förstod sig på deras sätt att prata. De hade en annan förhållning till det arabiska språket än vad hon hade. Under det tillfället blev hon förvirrad över sin identitet. Hon ställde sig frågor som, vem och vad är jag? Är jag svensk eller är jag libanes? Detta fick henne att fundera över sin identitet och på vem hon var samt över vilket språk som hade störst roll i hennes liv. Det

bidrog till att hon skapade sig ”ett tredje rum” som hon kunde bygga sin identitet på. Leila kom fram till att hon var ”både och”, det vill säga att hon är både libanes och svensk, eftersom hon behärskade båda språken och de kommer alltid att ha en central roll i hennes skapande av sin identitet. Hon trivdes med sin nya identitet. Det Leila gjorde här var att skapa sig en identitet i det ”tredje rummet” genom att ta en del av båda språken. Hon skapade sig en egen unik identitet med flerspråkigheten som grund (se figur nr: 4.2.1). Även Jasmin talar om hur det är när hon åker till Kurdistan. Hon säger att människorna där tror att hon inte kan kurdiska bara för att hon är född i Sverige, men det får henne bara att tala ännu mer på kurdiska för att människorna ska veta att hon visst kan språket. Hon upplever det som ett sätt att markera sin identitet på då hon anser sig vara kurd och inte svensk, för det är i Kurdistan som hon känner sig hemma.

Att behöva ta ställning till sitt ursprung är bekant hos alla informanter. Var och en av dem har varit med om en situation där de behövt ta ställning till sin identitet. Isak talar om hur hans identitet ändrades under det första året i Sverige. Han märkte så småningom att han inte vara bekväm med den personen han hade blivit och den identiteten som han hade skapat. Han säger att han helt enkelt inte orkade ändra på sig hela tiden, då han kände att han inte passade in någonstans och ändrade ständigt på sin identitet. Detta medförde att han struntade i vad alla andra ville att han skulle vara och skapade sig ”ett tredje rum” där han kunde vara sig själv och skapa sig en egen identitet. Under denna process skapade sig Isak en egen identitet.

Gabriel som bott i Sverige under en kort period berättar om pressen och frustrationen i arbetet att hitta sin identitet. Han upplevde det som att alla ville förändra honom när han nyligen hade invandrat till Sverige. Denna frustration upplevde han mest under sin tid på flyktingmottagningen. Han fortsatte att känna frustration på gymnasieskolan. Anledningen till detta beror på att han kände att lärarna ville förändra honom. Under den perioden upplevde han att ingen tog hänsyn till hans bakgrund och språk, men nu har han hittat en balans mellan det somaliska språket och det svenska språket. Dessa händelser bidrog till att han kunde hitta sin identitet även om det inte var lätt på grund av att alla människor ville påverka och förändra honom genom att få honom att stryka sin flerspråkighet från sin identitet. De personer som vill ändra på hans identitet menade att han ska hålla sig till det svenska språket då han nu bor i Sverige och i Sverige talar man svenska.

Informanterna visar tydligt hur de har skapat sig ett ”*tredje rum*” som enligt Jonsson (2010) innebär att ungdomar med utländsk härkomst konstruerar ”ett tredje rum” genom utbyten av hemlandets språk och samhällets språk. Detta bidrar till att ungdomarna skapar sig en egen unik språkuppfattning och identitet med flerspråkighet som grund. Alla informanter, både de som är födda i Sverige och de som har invandrat hit talar om hur de har blivit tvungna att skapa sig en egen identitet genom ett utbyte mellan de två språken. Båda språken har haft ett stort inflytande på konstruktionen av deras identitet. Informanterna talar om hur de har blivit tvungna att hitta en balans mellan språken för att tillslut bli de personerna de är idag. Vägen till att finna sin identitet med hjälp av flerspråkigheten har inte varit enkel. Leila talar exempelvis om förvirringen kring sin identitet under en semester till Libanon. En förvirring som fick henne att ifrågasätta sin identitet och den personen hon var. Gabriel talar om svårigheten att skapa ”ett tredje rum” och att skapa sig en identitet i det nya landet. Utöver att erhålla en identitet måste dessa ungdomar, som tillhör en etnisk minoritet, även förvärva en etnisk identitet (se Evenshaug & Hallen, 2001).

6.3 Etnisk identitet

Etnisk identitet rör sig om upplevelsen av att tillhöra eller vara en del av en etnisk grupp, men den handlar även om andra människors syn på vilken grupp de anser att en person tillhör (se Almqvist, 2006). Som det framkom tidigare berättade mina informanter att de inte såg sig själva som svenskar. Jasmin sa till exempel att hon aldrig kommer att säga att hon är svensk. Längre fram i intervju säger hon att hon är kurd och att hon definierar sig som invandrare även om hon inte har invandrat hit själv. Anledningen till att de definierar sig själv som invandrare beror på att de har ett annat modersmål. Samhället har även delvis tilldelat de en etnisk identitet då de har ett annat modersmål. Jasmin menar att en invandrare är en person som inte är svensk, det vill säga en person som har ett annat modersmål och en utländsk bakgrund. Hennes definition av invandrare delas av alla informanter. De menar att benämningen invandrare syftar på en persons språk och bakgrund. Detta är anledningen till varför de informanter som är födda i Sverige ändå definierar sig som invandrare, fastän de inte har invandrat till landet. De menar att de kallar sig själva för invandrare för att de är flerspråkiga. Anledningen till detta beror på att de inte vet vad de annars ska benämna sig själva, därför identifierar de sig själva som invandrare. Leila säger:

”Jag tar inte illa upp av att kallas invandrare. Jag kallar mig själv invandrare för att jag pratar ett annat modersmål och är flerspråkig. Anledningen till att jag kallar mig invandrare beror på att jag liksom inte vad jag annars ska kalla mig själv eller vad andra ska kalla mig. Hellre att de kallar mig invandrare än rasistiska ord som till exempel blatte eller turk, sådana ord tar jag illa upp av men inte av benämningen invandrare för att det är en identitet som jag har skapat mig utifrån min flerspråkighet och jag anser inte att heller att ordet invandrare det är en negativ benämning”.

Jakob är inne på samma sak och säger under sin intervju:

”Jag bryr mig inte när människor kallar mig för invandrare. Man har liksom hört det sen man var liten, ”du är invandrare”, så det har blivit installerat i mitt huvud att jag är invandrare även om jag är född här. Det har blivit ett uttryck för den jag är i mitt huvud, fast jag vet att det är mina föräldrar som har invandrat hit och inte jag. Anledningen till det beror på att jag inte vet vad jag annars ska kalla mig själv eller vad andra ska kalla mig för. Sen som jag sa nyss så har jag blivit kallad invandrare av alla i samhället och det är den bilden människor har utav mig då jag har ett annat modersmål, så jag har helt enkelt valt att acceptera det”.

Dessa informanter talar om hur samhället har tillskrivit dem en identitet. Rollen som invandrare har på grund av samhället blivit en del av deras identitet då de har tillskrivits den av människor runt omkring dem sedan de var små. Det är dock viktigt att uppmärksamma att ingen av mina informanter anser att benämningen invandrare är något negativt. Detta är anledningen till att ingen av dem tar illa upp av att kallas för invandrare, de anser inte att det är en förolämpande benämning. Mariam säger exempelvis att det finns värre saker att bli kallad för som exempelvis svartskalle, blatte eller import, därför anser hon inte att invandrare är en negativ benämning. Ytterligare en anledning till att mina informanter inte anser att benämningen invandrare är negativ beror på att de anser att man hör på deras namn att de är flerspråkiga och att de har ett annat modersmål.

Att tillskrivas en etnisk identitet av samhället kan ha en stor effekt på ungdomarna enligt Almqvist (se Almqvist, 2006), speciellt om omgivningen har negativa attityder gentemot den etniska gruppen. Om tillskrivningen av den etniska identiteten som personen kan få av samhället är baserad på fördomar kan det ha förödande konsekvenser för personens självuppfattning. När

detta händer ungdomar kan det leda till att de vänder samhället ryggen och att de får en låg självkänsla (se Almqvist, 2006). Informanterna i min undersökning har däremot låtit sin flerspråkighet stärka deras identitet genom att se det som en fördel att vara flerspråkig. Alla fördelar med att vara flerspråkig har byggts upp genom åren och stärkt dem som personer. De har gått igenom de etniska identitetsstadierna och skapat sig ett så starkt band till sitt modersmål och sin flerspråkighet att även om samhället har placerat dem i ett etniskt fack så är de stolta över de personerna de är idag. En del har skapat sig en etnisk identitet genom familjen, en del genom hemlandets modersmål och en del har skapat sig en helt ny identitet efter att de invandrat till Sverige.

Ju längre in i samtalen jag kommer med eleverna desto mer märker jag hur självsäkra de är. Oavsett vad de har gått igenom och oavsett vad de har fått höra så står de på sig. De har inte låtit någon sänka dem och samtidigt har de fått mer motivation att arbeta sig uppåt i samhället. Man ser även hur alla mina informanter har gått igenom de tre stadierna som individer går igenom för att utveckla en självständig etnisk identitet (se Almqvist, 2006). Alla är stolta över sitt ursprung och alla har skapat sig en egen identitet som bidragit till att de är de självsäkra personerna som de är idag.

7. Sammanfattning

Carla Jonsson (2010) talar bland annat om ”det tredje rummet” vilket handlar om att ungdomar skapar sig ett tredje rum där identitetskapandet sker genom ett samspel mellan modersmålet från hemlandet och det svenska språket. Almqvist (2006) menar att en person som tillskrivs en etnisk identitet som baseras på fördomar kan ha en stor betydelse över individens självuppfattning. När detta händer ungdomar kan det leda till att de i besvikelse vänder samhället ryggen. Det kan även bidra till att de får en låg självkänsla.

Boyd (1985) har i sin avhandling funnit att flerspråkiga elever använder sitt modersmål med sina föräldrar och med vuxna, men med syskonen använder de sig av majoritetsspråket. Otterup (2005) ser ett liknande mönster i resultatet av sin avhandling. Eleverna i hans studie visar att majoritetsspråket används med syskonen och modersmålet använder de med sina föräldrar.

Sjöqvist & Lindberg (1996) anser att människor genom sin flerspråkighet får tillgång till andra kulturer som leder till nya tankesätt. De talar om en ”dubbel kulturkompetens” som tillkommer genom flerspråkigheten och bidrar till en större förståelse och empatiförmåga vilket stärker identiteten.

Informanterna förhåller sig positivt till sin flerspråkighet och ser många fördelar med att kunna flera språk. De vill även för vidare sin flerspråkighet till nästa generation så att deras egna barn kan skapa sig en stark och stolt identitet och förhållning till sin flerspråkighet.

Ingen av informanterna anser inte att de är svenskar, då de inte har svenska som modersmål och därför anser de inte att de kan kalla sig själva för svenskar. De har även alltid varit tvungna att ta ställning till sin flerspråkighet och därmed varit tvungna till att ta ställning till sin flerspråkighet och har därför skapa sig en identitet utifrån sitt modersmål och det svenska språket, de har på så sätt varit tvungna att skapa sig ”ett tredje rum”. En av informanterna definierar sig enbart som kurd medan resterande informanter anser att de är ”både och”. De har skapat sig en egen unik identitet genom att kombinera hemlandets språk och samhällets språk.

Ingen av informanterna tar heller illa upp av att kallas för invandrare. De menar att det finns värre benämningar och att benämningen invandrare endast är något som pekar på en människas språk och bakgrund. Informanterna som är födda i Sverige kallar sig själva för invandrare fastän de inte har invandrat till Sverige. Alla tre säger att de är väl medvetna om att det är deras föräldrar som har invandrat till landet och inte de själva, men de har alltid kallat sig själva för invandrare vilket har bidragit till att de ser sig själva som invandrare fastän de inte har invandrat till Sverige. Anledningen till detta beror på att informanterna säger att de bland annat inte vet vad de annars ska benämna sig själva som. Benämningen har på så sätt blivit en del av deras identitet.

8. Slutdiskussion

Här nedan kommer jag att föra en diskussion kring de delar som fångade min uppmärksamhet under analysens gång och som jag kände behövde diskuteras vidare.

Jag vill börja med att diskutera elevernas förhållning till sin flerspråkighet. Informanterna är stolta över sin flerspråkighet och ser endast fördelar med att kunna flera språk. Fastän de är stolta över sin flerspråkighet och förhåller sig positivt till den så använder de inte modersmålet med sina syskon. Det svenska språket är det dominerande språket hos alla informanter när det kommer till att kommunicera med sina syskon. När det däremot kommer till föräldrarna så talar alla informanter endast på modersmålet med föräldrarna, då det är det enda sättet att kommunicera med dem på. Jag tycker att det är en intressant aspekt att de använder det svenska språket mest, fastän de inte identifierar sig själva som svenskar. Enligt informanterna så känner de ingen koppling till det svenska språket då deras föräldrar inte har svenska som modersmål. Varför talar inte informanterna sitt modersmål med sina syskon, som även de kan modersmålet, när de säger att de har så stark koppling till den? Alla säger att det är enklare att kommunicera på svenska med sina syskon, men om de känner sådan stolthet över sin flerspråkighet, kan jag tycka att den borde få en mer central roll även vid kommunikationen med syskonen.

Boyd menar att ungdomar som använder det svenska språket med sina syskon riskerar att inte föra språket vidare till nästa generation, det vill säga att det sker ett språkbyte (Boyd, 1985, s. 216). Otterups avhandling visar att ungdomarna i hans studie använder det svenska språket med sina syskon, medan modersmålet talas med föräldrarna (Otterup, 2005, s. 219). Alla informanter talar om att föra språket vidare, vilket var viktigare hos vissa än hos andra. Jag tror inte att det finns någon tendens till ett språkbyte hos de sex informanterna, men det beror på hur de kommer att föra språket vidare. Kommer de endast att tala på modersmålet med sina barn eller kommer de att blanda både det svenska språket och modersmålet? Jag tror att oavsett hur situationen kommer att se ut så kommer det nog att ske en förändring i språkanvändandet, det vill säga att modersmålet kanske inte har lika stor roll i kommunikationen i hemmet så som den har idag. Anledningen till att jag tror detta beror på att svenskan har en så pass stor roll i deras liv och

informerarna själva erkänner att det är enklare för dem att kommunicera på svenska, vilket bidrar till att det finns en stor chans för en förändring av språkanvändandet.

Alla mina informanter talar om hur samhället har placerat dem i en etnisk grupp genom att kallas för ”invandrare”. De ser däremot inte denna benämning som något negativt, då de inte vet vad de annars ska benämnas som. Detta behöver dock inte gälla alla, för som Almqvist (2006, s. 82,95) skriver kan samhällets placering av en etnisk grupp leda till att ungdomar får en dålig självkänsla.

Fastän samhället har placerat dem i en etnisk grupp genom benämningen ”invandrare” så har dessa informanter accepterat det, då de hellre kallar sig själva för invandrare än för svenskar. Anledningen till att de inte vill bli kallade för svenskar är för att de inte känner någon koppling till det svenska språket. Här ser jag en tendens av en frivillig segregation, där informanterna själva bidrar till en exkludering av sig själva i samhället. Samhället är därmed inte den enda faktorn till segregationen. Jag anser därför att pedagogerna bör arbeta med detta i skolan genom att diskutera vad det innebär att vara svensk och vad eleverna identifierar sig själva som. Genom att göra detta kan eleverna arbeta med sig själva på djupet och reflektera över sin etniska identitet och hur de vill att samhället ska bemöta dem. Det är viktigt att arbeta med segregationen som eleverna frivilligt har gått med på att acceptera för att förebygga fördomar om flerspråkighet i samhället.

Pedagoger i dagens skola bör ta tillvara de språkliga resurserna som eleverna har med sig när de kommer till klassrummet genom att inkludera deras flerspråkiga kunskaper i undervisningen. När man tar tillvara dessa kunskaper anser jag att pedagoger hjälper eleverna att skapa sig ett ”tredje rum” och samtidigt stärka deras identitet. När pedagoger lyfter, uppmärksammar och uppmuntrar eleverna till att använda sin flerspråkighet bidrar man som pedagog till att skapa ett interkulturellt klassrum. Elever som får chansen att känna att deras språkliga kunskaper är en resurs. Jag anser att detta kan bidra till att eleverna skapar sig en starkare identitet till sin flerspråkighet. Detta eftersom de inte behöver känna sig illa till mods över att utnyttja sin flerspråkighet i sin vardag. Det här är bland annat viktigt eftersom samhället är i en ständig

förändring och blir mer global, vilket bidrar till att flerspråkighet är en viktig resurs (Werndin, 2010, s. 102).

9. Slutsats

Med hänsyn till det resultat som erhållits i denna studie kan slutsatsen dras att de sex flerspråkiga eleverna som jag intervjuade i min studie har en positiv förhållning till sin flerspråkighet. De ser endast fördelar med att kunna flera språk. De anser att de genom sin flerspråkighet har kunnat skapa sig en stark identitet och de ser på sig själva som en stark och positiv resurs för samhället.

10. Slutord

Denna studie kan förhoppningsvis vara relevant för både nuvarande som framtida pedagoger i dagens samhälle som blir alltmer mångkulturellt. Den ger en inblick i hur en del elever förhåller sig till sin flerspråkighet och hur denna flerspråkighet har påverkat synen på dem själva och deras identitet. Förhoppningsvis kan min studie bidra till nya debatter då det är viktigt att pedagoger i skolan och samhället i stort inser vad ungdomar går igenom för att skapa sig en stark identitet genom sin flerspråkighet och hur elever förhåller sig till sin identitet. Tar de avstånd ifrån den eller framhäver de den? Min studie visar att de sex flerspråkiga eleverna som jag intervjuade framhävde sin flerspråkighet och de ville inte ta avstånd från den då de har skapat sig en identitet utifrån sin flerspråkighet. Genom denna studie vill jag dessutom öppna en diskussion kring hur elever förhåller sig till sin flerspråkighet och hur denna flerspråkighet har påverkat deras syn på sig själva. Att föra en diskussion med eleverna under skoltid kan leda till att pedagogerna kan få en inblick i hur eleverna formar sin självuppfattning kring sin flerspråkighet och hur de förhåller sig till den. Det skapar en större förståelse för de stadier (se Almqvist, 2006) som de flerspråkiga ungdomarna går igenom för att bli de personer de är idag.

Avslutningsvis vill jag säga att de unga människorna som utgör fokus för denna studie har genom sina erfarenheter och bakgrunder ett kulturellt kapital som har en stor betydelse för skolan och samhällets utveckling. Det gäller dock att den språkliga och kulturella mångfalden

uppskattas och ses som värdefulla resurser. Hur samhället och skola tar tillvara detta kapital kan visa sig vara avgörande för ungdomarnas identiteter och för samhällets demokratiska, hållbara och fredliga utveckling.

11. Förslag till vidare forskning

För att kunna göra en generalisering och få en större bild av flerspråkiga elever och hur de anser att det har påverkat deras syn på sig själva och deras identitet, skulle det vara intressant att göra en jämförelse mellan elever i storstäder och småstäder för att se om deras åsikter skiljer sig åt. Man kan dessutom göra observationer i klassrummet för att se på vilket sätt pedagoger tar tillvara elevernas flerspråkighet och hur/om den inkluderas i undervisningen.

12. Käll- och litteraturförteckning

12.1 Tryckta källor

Almqvist, Kjerstin (2006). Identitet och etnicitet I: Frisé, Ann & Hwang, Philip (red.) *Ungdomar och identitet*. Stockholm: Natur och kultur

Alsmark, Gunnar (1997). Inledning. I: Alsmark, G. (red.), *Skjorta eller själ? Kulturella identiteter i tid och rum*. Lund: Studentlitteratur

Bhabha, Homi (1990). Interview with Homi Bhabha: The Third Space. I: Rutherford J. (red.) *Identity: Community, Culture and Difference*. London: Lawrence Wishart

Boyd, Sally (1985). *Language Survival: a study of language contact, language shift and language choice in Sweden*. Göteborg: Gothenburg monographs in linguistics

Evenshaug, Oddbjorn & Hallen, Dag (2001). *Barn- och ungdomspsykologi (2: a upplagan)*. Översättning: Björn Nilsson. Lund: Studentlitteratur

Goldstein-Kyaga, Katrin (1995). *Pizzabagare eller pilot? Om studievelet bland ungdomar i multietniska skolor*. Institutionen för barn- och ungdomsvetenskap. Lärarhögskolan i Stockholm.

Goldstein-Kyaga, Katrin & Borgström, María (2009). *Den tredje identiteten – Ungdomar och deras familjer i det mångkulturella, globala rummet*. Huddinge: Södertörns högskola

Hall, Stuart (2000). Who needs identity? I: Du Gay P., Evans, J. & Redman P. (red.), *Identity: A reader*. London: SAGE Publications and the Open University

Håkansson, Gisela, (2003). *Tvåspråkighet hos barn i Sverige*. Lund: Studentlitteratur

Jonsson, Carla (2010). Makt- och identitetrelaterade funktioner i kodväxling. I: Musk, Nigel & Wedin, Åsa (red), *Flerspråkighet identitet och lärande: en skola i ett föränderligt samhälle*. Lund: studentlitteratur.

Kvale, Steinar (1997). *Den kvalitativa forskningsintervjun*. Lund: Studentlitteratur.

Kullberg, Birgitta (2004), *Etnografi i klassrummet (2: dra uppl.)*. Lund: Studentlitteratur

Lahdenperä, Pirjo (1997). *Invandrarbakgrund eller skolsvårigheter? En textanalytisk studie av åtgärdsprogram för elever med invandrarbakgrund*. Stockholm. Lärarhögskolan i Stockholm. Institutionen för pedagogik. HLS Förlag.

Larsen, Ann Katrin (2009). *Metod helt enkelt. En introduktion till samhällsvetenskaplig metod*. Malmö: Gleerup

Lindberg, Ulf (2004). Rap på svenska, rock på engelska, lyrik på modersmålet. Engelskan i Sverige. *Språkval i utbildning, arbete och kulturliv*. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden

Musk, Nigel (2010). Identitet som dynamisk process: exemplet tvåspråkiga ungdomar i Wales. I: Musk, Nigel & Wedin, Åsa (red), *Flerspråkighet identitet och lärande: en skola i ett föränderligt samhälle*. Lund: studentlitteratur. Hänvisar till Baker, Colin (2001, 3: e uppl.). *Foundations of Bilingual Education and Bilingualism*. Cleveland, UK: Multilingual Matters Ltd.

Musk, Nigel & Wedin, Åsa (red.), (2010). *Flerspråkighet, identitet och lärande: en skola i ett föränderligt samhälle*. Lund: Studentlitteratur

Otterup, Tore (2005). *"Jag känner mej begåvad bara": Om flerspråkighet och identitetskonstruktion bland ungdomar i ett multietniskt förortsområde*. Göteborg: Institutionen för svenska språket

Parszyk, Ing-Marie (1999). *En skola för andra – Minoritetslevers upplevelser av arbets- och livsvillkor i grundskolan*. Stockholm: HLS förlag.

Ruane, M, Janet (2006). *A och O i samhällsvetenskaplig forskning*. Lund: Studentlitteratur.

Sernhede, Ove (1996). *Ungdomskulturen och de Andra*. Göteborg: Daidalos

Sjögren, Annick (1991). *Ungdom och tradition – En etnologisk syn på mångkulturell uppväxt*.

Sjöqvist, Lena & Lindberg, Inger (1996). Svenska som andraspråk – varför det? Om behov av en kvalificerad andraspråksundervisning i en mångkulturell skola. I: Hultinger, Eva-Stina & Wallentin, Christer (red.). *Den mångkulturella skolan*. Lund: Studentlitteratur

Skutnabb-Kangas, Tove (1981). *Tvåspråkighet*. Lund: Liber

Stier, Jonas (2003). *Identitet: människans gåtfulla porträtt*. Lund: Studentlitteratur

Thomassen, Magdalene (2007). *Vetenskap, kunskap och praxis: introduktion till vetenskapsfilosofi*. Malmö: Gleerups utbildning

Werndin, Maria (2010). Identitetsförhandlingar i det flerspråkiga klassrummet: om ungdomsspråk, makt och diskurs. I: Musk, Nigel & Wedin, Åsa (red), *Flerspråkighet identitet och lärande: en skola i ett föränderligt samhälle*. Lund: studentlitteratur.

Ålund, A, Ehn, B (red) *Etnisk bricolage och nya gemenskaper, Multietnisk kultur i vardande. Ungdom och tradition i det multietniska Sverige*. Stockholm: Mångkulturellt centrum.

12.2 Elektroniska källor

El Mahdi, Josef & Hernadi, Alexandra (2007). ”Fp-politiker i Malmö vill förbjuda andra språk än svenska i skolan.” (Elektronisk) Svenska Dagbladet, 27 september. Tillgänglig: http://www.svd.se/nyheter/inrikes/fp-politiker-i-malmo-vill-forbjuda-andra-sprak-an-svenska-i-skolan_187771.svd (2011-10-28)

Ivarsson, Dan (2007). *"Farligt nära diskriminering"*. (Elektronisk) Sydsvenskan, 2 januari.
Tillgänglig: <http://www.sydsvenskan.se/malmo/article207268/Farligt-nara-diskriminering.html> (2011-10-28)

Ivarsson, Dan (2007). *Rektorer dömer ut fp-förslag*. (Elektronisk) Sydsvenskan, 3 januari.
Tillgänglig: <http://www.sydsvenskan.se/malmo/article207266.ece> (2011-10-28)

TT (2007). *Skola förbjuder utländska språk: Eleverna får bara prata svenska*. (Elektronisk) Aftonbladet, 20 januari. Tillgänglig: <http://www.aftonbladet.se/nyheter/article11038282.ab> (2011-10-28)

12.3 Muntliga källor

12.3.1 Intervjuer

11.10.13 ca 30 min

11.10.13 ca 30 min

11.10.14 ca 30 min

11.10.14 ca 30 min

11.10.14 ca 30 min

11.10.14 ca 30 min

13. Bilagor

13.1 Informationsbrev till föräldrarna

Hej föräldrar!

Jag heter Fatima Abid och jag studerar till lärare mot grundskolans tidigare år och går min sista termin på Södertörns högskola. Just nu skriver jag mitt examensarbete som handlar om flerspråkighet. Syftet med mitt examensarbete är att fördjupa mig i hur elever i grundskolans tidigare år uppfattar sin flerspråkighet och samtidigt lyfta fram deras perspektiv på flerspråkighet. Undersökningen ska ge en inblick kring flerspråkighetens påverkan kring elevernas syn på sig själva och deras identitet, vad de anser att det finns för för- och nackdelar med att vara flerspråkig samt vilket språk de helst brukar och varför. För att kunna ta reda på detta måste jag intervjua några av eleverna och för att genomföra det därför behöver jag Ert tillstånd. Det är helt frivilligt att medverka i undersökningen och alla elever som ställer upp på intervjuerna kommer att vara anonyma då varken deras namn eller skolans namn kommer att nämnas i arbetet.

Mitt barn får delta i undersökningen (ringa in):

JA

NEJ

Elevens namn

Målsmans underskrift

Jag är oerhört tacksam för ert och elevens samarbete.

Har ni några frågor kan ni nå mig via min e-post: Fatima-abid@hotmail.com

Tack på förhand!

Varma hälsningar, Fatima Abid

13.2 Intervjuguide

Berätta om vem du är, varför du är där och vad du ska göra med deras svar!

1. Berätta lite om dig själv, vad heter du, var föddes du och när och hur länge har du bott i Sverige?
2. Vad är ditt modersmål och hur många språk kan du?
3. Vilket av språken som du kan lärde du dig först?
4. Vilka/vilket av språken används mest hemma? Vilket språk pratar dina föräldrar med dig? På vilket språk pratar du med dina föräldrar?
5. Vilket språk anser du att du använder mest? På vilket sätt anser du att du använder de mest?
6. Vad betyder det för dig att du kan flera språk?
7. Vilket språk anser du att du kan bäst/förstår, ditt modersmål eller svenska? Vad är anledningen till detta?
8. Varför tror du att det kan vara bra att kunna flera språk i Sverige?
9. Finns det något dåligt med att kunna flera språk?
10. Vilket språk tycker du är bekvämast att använda?
11. Kan du berätta lite om var, när och hur du använder de språken som du kan?
12. Vad tyckte du om att prata på ditt modersmål? Är du stolt över att kunna flera språk?
13. Brukar du blanda något av språken som du kan med svenska, i så fall varför?
14. Vad tror du att din lärare tycker om att du kan flera språk? Vad tror du att dina kompisar tycker om att du kan flera språk? Hur påverkade det dig?
15. Upplever du att du är svensk eller upplever du att du är något annat?
16. Upplever du att du är utanför på grund av att du är utländsk/har en utländsk bakgrund?
17. Upplever du att dina lärare inte behandlar dig som alla andra på grund av din härkomst?
18. Har du någon gång upplevt att du har blivit diskriminerad eller känt dig illa behandlad på grund av din härkomst?

19. Vill du tillägga något?

20. Vad ska du göra under höstlovet?

Tacka eleven och påminn denne om att han/hon kommer att vara anonyma under studien!